

Osavuosisikatsaus tammi-elokuu 2025

Yleiset palvelut

1TA30 Yleiset palvelut

Toiminta

Yleisten palveluiden toimialalla palvelujärjestelmän ja palveluverkon uudistamista on valmisteltu vastaanottotoiminnan, alueellisen erikoissairaanhoidon ja aikuissosiaalityön (R1), osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien (R2), erikoissairaanhoidon ja yliopistosairaalan (R4) palveluiden uudistuksissa sekä mielenterveys ja päihdepalveluiden uudistuksessa (R5). Aluevaltuusto hyväksyi R1 ja R2 uudistuskokonaisuudet jo 17.6.2024. Näitä uudistuksia on toimeenpantu asteittain yleisten palveluiden lautakunnan päätöksillä syksystä 2024 alkaen aluevaltuuston tahtotilan mukaisesti. Toimeenpanon päätöksissä on edetty hitaammin kuin TA25 suunnittelussa tavoiteltiin. Toukokuussa 2025 R4 eteni aluevaltuustoon päätökseen. R5 on valmistelussa ja tavoitetila sen valmistumiseen on loppuvuodesta 2025. Toimialan toiminnan tarkemmat tiedot peruspalveluiden ja erityispalveluiden toimilinjatietojen alla.

Sisäisen valvonnan toteutuminen

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan hyvinvointialueen sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus, tuloksellisuus ja taloudellisuus. Yleisten palveluiden toimialalla sisäinen valvonta on osa normaalia päivittäisjohtamista. Sisäisen valvonnan avulla arvioidaan toimialalle asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Vuoden 2025 sisäisen valvonnan painopisteinä hyvinvointialuetasoisesti ovat varautuminen ja väestönsuojelu, hankinnat ja hankintasopimukset, palvelujärjestelmäuudistuksen seuranta sekä omavalvonnan toimeenpano.

Varautuminen ja väestönsuojelu. Valmiussuunnitelman päivittäminen tapahtuu STM:n ohjeistuksen mukaan jatkuvana toimintana. **Hankintoja** koskevia toimi- ja päätösvaltuuksia on noudatettu. Hankinnoille on asianmukaiset luvat ja niistä on tehty asianmukaiset hankintapäätökset. Toimivaltuuksien ylityksiä ei ole havaittu. Toimialalla on lisäksi tehty suora hankintoja, joille on ollut olemassa hankintalain mukainen peruste. Toimialan hankinnoista on olemassa hankintasopimusasiakirjat (ml. liitteet) ja sopimukset on tallennettu D10:iin. **Palvelujärjestelmäuudistuksen** toimeenpano etenee, ja siitä tarkemmin yllä toimintaosiossa sekä toimilinjojen toimintateksteissä jatkossa. Toimeenpanon eteneminen taloussuunnitelman mukaisesti edellyttää, että toimeenpanoon liittyvät lautakunnan päätökset saadaan ajallaan. **Omavalvonnan** toimeenpano on valmistunut toimialalla ohjeistuksien mukaisesti. Päivitetyt omavalvontasuunnitelmat ovat nähtävillä [www-sivuilla](http://www.pshyvinvointialue.fi) ja toimintayksiköissä. Toimialan merkittävimpiä riskejä ovat tällä hetkellä henkilöstön saatavuus ja riittävyys palvelujärjestelmän ja hoitotakuun mukaiseen palvelutuotantoon. Myös tiukka talousraami muodostaa riskin hoidon järjestämiseen lain- ja hoitotakuun mukaisella tasolla.

Tuottavuustoimenpiteiden toteutuminen

Tuottavuustoimenpiteet etenevät yleisesti kokonaistalouden näkökannalta hyvin, mutta yksittäisten toimenpiteiden muutosseurannassa on haasteita toiminta- ja talousseurantajärjestelmien toimivuuden näkökannalta. Toteutumista seurataan erillisellä Excel-taulukolla.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon ja toimialueen toimenpiteet talousarvion pitävyyden varmistamiseksi

Yleisten palveluiden toimialueella talous kahdella ensimmäisellä kolmanneksella yleisesti etenee tuloja lukuun ottamatta suunnitellusti. Tulot ovat kasvaneet viime vuoden vastaavaan aikaan verrattuna lähes 5 milj. euroa, mutta muutostalousarviossa yleisten palveluiden toimialueelle taloushallinnosta asetetun 5 miljoonan lisätuloutusvelvollisuuden toteutuminen on epävarmaa. Loppuvuoden asiakasmaksutuloja voi pienentää asiakasmaksukaton täyttyminen sekä lisääntyneet asiakasmaksuvapautukset. Toisille hyvinvointialueillekin myyntiäkin rajoittavat oman toiminnan rajat ja hoitotakuuvelvoitteet. Toimintakulut ovat pysyneet kokonaisuutena hyvin talousarviossa. Toimiala jatkaa tiukkaa talousseurantaa ja tuottavuusohjelman toteutumista. Aluevaltuuston hyväksymän muutostalousarvion kohdentamattomat supistukset tullaan kohdentamaan henkilöstömenoihin ja ostopalveluihin sekä aineisiin ja tarvikkeisiin palveluyksikkötasoisesti.

Peruspalvelut

Toiminta

Sotekeskuspalvelut

Sotekeskuksissa on elokuun lopussa yhteensä 37 lääkärinvirkaa vailla vakituista tekijää. Sijaistilanne on ollut kesän aikana keskeisellä alueella kohtuullinen, eteläisellä ja pohjoisella alueella on ollut haasteita lääkäri työvoiman saatavuudessa. Hoitotakuulainsäädäntö muuttui vuoden 2025 alussa. Sen mukaan lääkärin vastaanotolle tulee päästä kiireettömässä hoidossa kolmen kuukauden kuluessa ja alle 23-vuotiaiden 14 vuorokauden kuluessa. Hoitotakuu ei kaikkien potilaiden kohdalla toteudu, sillä edellä mainitusta lääkäriresurssista huomattava osa kohdentuu myös muille toimialueille annettavaan sektorityöhön. Kiireellinen hoito pystytään tuottamaan hoitotakuusääntöjen mukaisesti. Suun terveydenhuollossa hoitotakuuajat ovat vuoden alusta kuusi kuukautta yli 23-vuotiaille ja kolme kuukautta alle 23-vuotiaille. Suun terveydenhuollossa on toimintatapoja muuttamalla ja selkeyttämällä saatu hoitotakuujonoista pois noin 2 500 potilasta. Kesälomakaudella kymmenen soteasemaa oli eri pituisia ajanjaksoja (4–8 viikkoa) suljettuna henkilöstövajeen vuoksi. Keskeisellä alueella on ensimmäisenä alueista otettu käyttöön keskitetty puhelinpalvelu. Digitaalisessa sotekeskuksessa otettiin käyttöön OmaSavon mobiiliapplikaatio maaliskuussa, joka näkyi myös palvelun käyttäjämäärien kasvuna. Elokuun lopulla rekisteröityneitä käyttäjiä oli noin 24 700.

Osastopalvelut

R2-palvelujärjestelmän toimeenpanosuunnitelman mukaisesti Pielaveden ja Karttulan osastojen lakkauttamisen lisäksi Kaavin osaston toiminta lakkautui 1.6.2025. Kesälomakaudella osastopaikkoja on jouduttu tilapäisesti supistamaan kaikilla alueilla henkilöstövajeiden vuoksi. Lisämessä osaston sulkua on ollut kahdella osastolla yhteensä 12 viikkoa ja Harjussa yhden osaston sulkua kesti seitsemän (7) viikkoa. Osastopaikoista noin 30 % on epätarkoituksenmukaisesti kotiin annettavien palveluiden tai tuetun asumisen odottajien käytössä. Odottajien lukumäärä on ollut seuranta ajalla

keskimäärin 100 (vaihteluväli 81–115) henkilöä. Osastoilla on jouduttu hankkimaan lääkäriresurssia ostopalveluna.

Työikäisten sosiaalipalvelut

Käyttösuunnitelmassa 2025 vahvistetun yhden työpajan toiminta on lakkautunut 30.6.2025. Asiakkailla on järjestetty tarvittavat palvelut muilla tavoin. Työikäisten sosiaalipalveluista on osallistuttu aktiivisesti TYM-yhteistyöverkoston toimintaan ja lakisääteiseen palvelujen kehittämiseen. Asumispäivystyksen kilpailutusta on edistetty yleisten palveluiden lautakunnan päätöksen mukaisesti, suunniteltu sopimuskausi tulee alkamaan 1.1.2026. Sosiaalityön henkilöstön vaihtuvuus ja saataavuus haastavat edelleen palvelutuotantoa. Yhteisen asiakastietojärjestelmän käyttöönoton viivästyminen hidastaa merkittävästi palvelutuotannon kehittämisen mahdollisuuksia muun muassa monipaikkaisen tai etänä tehtävän viranhaltijatyön ja tiedolla johtamisen näkökulmasta.

Sisäisen valvonnan toteutuminen toimilinjalla

Palveluyksiköiden talouden seuranta toteutuu säännöllisesti kuukausittain ja toteumaa käsitellään palveluyksiköiden johtoryhmissä. Toimintaan liittyviä riskejä seurataan mm. Laatuportin ilmoitusten kautta. Henkilöstö- ja hankintapäätökset tehdään hallintosäännön mukaisesti.

Peruspalveluiden osalta valmiussuunnitelman päivittäminen tapahtuu STM:n ohjeistuksen mukaisesti jatkuvana toimintana ja on edelleen kesken uusien ohjeistuksien tultua. Valmistumiseen on vaikuttanut myös vastuuhenkilöiden vaihtuminen.

Kilpailutusten käynnistäminen ja yksittäisten suoramarkintasuostimusten seuranta ohjeiden mukaisesti. Palvelujärjestelmänuudistuksen toimeenpano ja seuranta tavoitteiden mukaisesti. Päivitetyt omavalvontasuunnitelmat ovat nähtävillä [www-sivuilla](http://www.sivuilla) ja toimintayksiköissä.

Tuottavuustoimenpiteiden toteutuminen toimilinjalla

Toteutumista seurataan erillisellä Excel-taulukolla.

Talouden seuranta ja olennaiset poikkeamat talousarvioon toimilinjalla

Toimintatuottojen toteuma on noin 63 % ja tasaisella kertymällä alittaa talousarvion noin yhdellä miljoonalla euroa. Kotoutumislain mukaiset korvaukset kertyvät muuta toteumaa hitaammin. Maksutuotot kokonaisuutena arviointia vaikeuttaa asiakasmaksukaton täyttyminen sekä lisääntyneet asiakasmaksuvapautukset.

Hankaloitunut henkilöstötilanne näkyy henkilöstökulujen toteumassa alittumisena ja palvelujen ostojen ylittymisenä. Toimintakulujen osalta toteuma näyttää talousarvion mukaista toteumaa.

Osastopalveluiden osalta toimintatuottojen toteuma on 62 % ja -kulujen toteuma on 66 % talousarviosta. Loppuvuodesta toimintatuottojen kertymään vaikuttavat maksukattojen täyttymiset sekä käytettävissä olevien potilaspaikkojen lukumäärän väheneminen. Osastosulkujen ajoilta puuttuvat

asiakasmaksut vaikuttavat tuottoihin, kiinteät kulut kuitenkin säilyvät. Menoja lisäävät lääkäripalvelujen ostot.

Työikäisten sosiaalipalveluiden toimintatuottojen toteuma on 59 % ja toimintakulujen toteuma on 73 % talousarviosta. Toimintakulujen suurin ylitys muodostuu asiakaspalveluiden ostoista. Toimintatuottojen alituksen syynä on hyvinvointialueelle tuloutettujen ja työikäisten sosiaalipalveluiden talousarviossa 2025 huomioitujen keha-korvausten uudelleen kohdentaminen toimialoille, johon liittyvä selvittelytyö on kesken.

Sotokeskus palveluiden toimintatuottojen toteuma on 67 % ja toimintakulujen toteuma on 66 %. Maksutuotot ovat lähes talousarvion mukaiset. Toimintakuluissa suurimmat ylitykset ovat hoitotarvikkeissa (87 %). Henkilöstötilanne näkyy henkilöstökulujen toteumassa alittumisena ja henkilöstövuokrauskulujen ylittymisenä.

Toimilinjat toimenpiteet talousarvion pitävyyden varmistamiseksi

Merkittävin toimenpide on palvelujen ostojen ja tarvikekulujen tarkka seuranta. Henkilöstön optimaalinen käyttö ja kohdentaminen tarpeen mukaan. Lisäksi tuottavuusohjelmien suunniteltujen toimenpiteiden toimeenpanon toteuttaminen ja siinä onnistuminen.

Mittarit ja tavoitteet

Organisaatiotaso	Suunnittelukauden tavoite	Mittarit	Toimenpiteet	Edistää hyvinvointialueen strategisia tavoitteita	Toteuma 1-8/2025
SOTE-keskus	- Kiireettömän hoitoon pääsyn varmistaminen lain säättämässä rajoissa. - Edistää terveyttä ja ehkäistä kansansairauksia. - Vahvistaa peruspalveluiden palvelutarjontaa ja hoidon porrastusta.	- Hoitoon pääsyn toteutumisajaksi (odotusaika) hoidon tarpeen arvioinnista (14 vrk) - 3 kk hoitotakuun toteutuminen - COC-indeksi (hoidon jatkuvuus) - Etäpalveluiden käytön %-osuus kaikista käynneistä. - Etävastaanottojen %-osuus kaikista vastaanotoista - Lähetteen määrä erityispalveluihin	- Asiakassegmentaation käyttöönotto ja aktiivinen hyödyntäminen. - Yhtenevän palvelutarpeen arvioon kehittäminen ja käyttöönotto. - Vastaanoton toimintamallien vertaaminen ja tarvittaessa yhdenmukaistaminen. - Käytettävissä olevien resurssien hyödyntäminen alueellisesti. - Hoitoketjujen ja Käypä hoito-suositusten yhteneväisen käytön lisääminen koko hyvinvointialueella.	- Pohjoissavolaisten terveys, hyvinvointi ja turvallisuus paranevat. - Kannustamme ja tuemme asukkaitamme osallisuuteen ja omatoimisuuteen. - Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita. - Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat toimintamme perusta. - Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä. - Yhteensovitamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaittemme tarpeita - Talous on tasapainossa.	- Hoitoon pääsyn toteutumisajaksi (odotusaika) hoidon tarpeen arvioinnista (14 vrk) 16,8 vrk. 3 kk hoitotakuun toteutuminen 29,3 vrk. - Etäpalveluiden käytön %-osuus kaikista käynneistä 11 %. - Etävastaanottojen %-osuus kaikista vastaanotoista 16 %. - Lähetteen määrä erityispalveluihin oli 22 024.

Organisaatiotas	Suunnittelukauden tavoite	Mittarit	Toimenpiteet	Edistää hyvinvointialueen strategisia tavoitteita	Toteuma 1-8/2025
Työikäisten sosiaalipalvelut	- Edistää asiakkaiden itsenäistä selviytymistä - Vastata asiakkaiden akuutteihin ennakkoimattomiin taloudellisiin tarpeisiin. - Varmistaa henkilöstöresurssin riittävyys laadukkaan ja vaikuttavan suunnitelmallisen sosiaalityön tuottamiseksi.	- Harkinnanvaraista toimeentulotukea (ehkäisevä ja täydentävä) saaneet kotitaloudet (lkm) - Asiakasmäärä/ suunnitelmallisen sosiaalityön sosiaalityöntekijä (60) - Etävastaanottojen määrä / kk	- Asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaisen selvitystyön kehittäminen. - Moniviranomaistyön ja moniammatillisen työskentelyn sekä ennaltaehkäisevän työn kehittäminen. - Henkilöstöresurssin kohdentaminen siten, että eri työntekijöiden ammattitaitoa voidaan hyödyntää parhaiten palveluprosessin eri kohdissa. - Muistutuksiin ja kanteluihin vastataan 4 viikon kuluessa asian vireilletulosta ja niiden sisältöä seurataan.	- Pohjoissavolaisten terveys, hyvinvointi ja turvallisuus paranevat. - Kannustamme ja tuemme asukkaitamme osallisuuteen ja omatoimisuuteen - Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita. - Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat toimintamme perusta. - Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä. - Yhteensovitamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaidemme tarpeita - Talous on tasapainossa.	Harkinnanvaraista toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on 2 967. Asiakasmäärä suunnitelmallisessa sosiaalityössä on keskimäärin 62 asiakasta/ sosiaalityöntekijä. Etävastaanottojen määrä on toteumakaudella 711.

Organisaatiotas	Suunnittelukauden tavoite	Mittarit	Toimenpiteet	Edistää hyvinvointialueen strategisia tavoitteita	Toteuma 1-7/2025*, tietoja ei ollut 8/2025 saatavilla
Osastopalvelut	- Ratkaista akuutti terveysongelma ja/tai tasapainottaa pitkäaikaissairaus niin, että potilas pystyy odotettavissa olevan toimintakykynsä mukaisesti mahdollisimman omatoimiseen ja osallistuvaan arkeen. - Kehittää perus- ja vaativan tason osastokuntoutusta - Kehittää elämän loppuvaiheen arvokasta hoitoa	- Hoitojaksot ja -päivät (lkm) - Hoidetut asiakkaat (lkm) - Hoitojakson keskipituus (12 vrk) - HILMOon raportoidut hoidon aikaiset haittatapahtumat	- Yhteisen tilannekuvan ylläpitäminen palvelujärjestelmän yhteensovittamiseksi ja sujuvoittamiseksi erikois- ja peruspalveluiden sekä ikäihmisten palveluiden kanssa. - Hoitotyön resurssien riittävyyden edistäminen työtehtäviä tarkentamalla ja muiden ammattiryhmien sekä kolmannen sektorin tuella. - Potilastyössä olevien terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatillisen osaamisen vahvistaminen perehdytyksen sekä täydennys- ja jatkokoulutuksen avulla. - Osastojaksojen vaikuttavuuden parantaminen ja seuranta.	- Pohjoissavolaisten terveys, hyvinvointi ja turvallisuus paranevat. - Kannustamme ja tuemme asukkaitamme osallisuuteen ja omatoimisuuteen - Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita. - Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat toimintamme perusta. - Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä. - Yhteensovitamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaidemme tarpeita - Talous on tasapainossa.	- Hoitojaksot 6 303 ja hoitopäivät (netto) 85 646 - Hoidetut asiakkaat 4 653 - Hoitojakson keskipituus 13,6 - HILMOon raportoidut hoidon aikaiset haittatapahtumat 0

Erityispalvelut

Toiminta yleistä

Toiminnan volyymit hoidettujen henkilöiden, läheteiden, toimenpiteiden, hoitopäivien ja hoitojaksojen osalta on taulukossa 1. Verrattuna vuoden 2024 samaan ajanjaksoon hoitojaksot ovat laske-neet -8,1 % ja nettohoitopäivät -4,8 %. Leikkaustoimenpiteiden määrä on kasvanut +18,3 %, joista lyhytjälkihoitoisen kirurgian osuus on 5301 leikkausta (kasvu edelliseen vuoteen +13,7 %).

Taulukko 1.

	1-8/2025	1-8/2024
Hoidetut henkilöt	99 531	88 183
Lähetteet	56 909	57 155
Leikkaukset	12 709	10 743
Nettohoidopäivät	99 844	104 887
Hoitajaksot	20 513	22 330

Kiireettömään hoitoon pääsyssä yli 6 kk hoitoa odottaneiden määrä on elokuun lopun tilanteessa kesälomakauden jälkeiselle ajalle tyypillisesti kasvanut huhtikuun tilanteeseen nähden, mutta merkittävästi laskenut vuoden 2024 elokuun tilanteeseen nähden. Kun vuoden 2024 lopussa yli 6kk hoitoa odottaneita oli n. 2100 potilasta (elokuussa 2024 vielä yli 2700 potilasta), elokuun lopussa 2025 vastaava luku oli n. 1800. Laskun taustalla on tehostunut oma päivittäistoiminta, johon liittyy lyhytjälkihoitoisen kirurgian lisääminen, sekä loppuvuoden 2024 aikana käynnistyneet ja vuonna 2025 jatkuneet lisätoimet jononpurkuun. Valvira edellytti hoidon odotuksen saattamista lainmukaiselle tasolle 31.3.2025 mennessä, johon tavoitteeseen ei päästy. Valvira harkitsee (selityspyyntö 11.6.2025), että se määrää Pohjois-Savon hyvinvointialueen järjestämään kiireettömään erikoissairaanhoidon pääsyn alueellaan lainmukaiseksi ja että se velvoittaa hyvinvointialueen noudattamaan määräystä sakon uhalla. Tähän uhkasakkokuulemiseen on annettu Pohjois-Savon hyvinvointialueelta vastine 13.6.2025, Valviran päätöstä asiassa ei ole vielä saatu.

Toiminta ja havainnot palveluyksiköittäin

Ydinyksiköt

Hoidon saatavuus on parantunut aktiivisten jononpurkutoimenpiteiden ansiosta merkittävästi edellisestä vuodesta. Tukieliinkirurgialla on tällä hetkellä n. 300 yli 6kk tekoniivelleikkausta odottanutta potilasta, kun hoitotakuun ylittävä määrä oli korkeimmillaan yli 900. Jonon purku on toteutettu ensisijaisesti omaa toimintaa tehostamalla (leikkaussaliresurssien järjestelyt ja lyhytjälkihoitoisen kirurgian määrän lisääminen R4 palvelurakennemuutostuksen tavoitteiden mukaisesti), lisäksi leikkauksia on ostettu ja tullaan ostamaan v. 2025 aikana max. 300 kpl Mehiläisestä. Vastaavasti käsikirurgian yli 400 hoitotakuun ylittävien potilaiden määrä on puolittunut omien lääkäriresurssien kohentamisen ja osittain ostopalvelun avulla. Jonojen lyhentyessä potilaiden hakeutuminen muualle hoitoon on vähentynyt. Hoitotakuun ylittävät jonot on purettava Valviran määräyksen mukaisesti pois 3/2026 mennessä. Neurokirurgialla on jo onnistuttu purkamaan rankaleikkauksien hoitovelkajono oman in-house yhtiön (JST) kautta viikonloppuisin tehdyillä leikkauksilla. Vastaavasti laitostuntoutuksen ostopalveluissa on ollut merkittävää vähenemistä Neurokeskuksessa (-700 000 €) erittäin vaativan sairaalakuntoutuksen (Evasku) toiminnan kautta. Osana hyväksyttyä käyttösuunnitelmaa seutupalvelut (Iisalmi ja Varkaus) on lopetettu neurologialla syksyllä 2024 sekä kardiologialla ja

tukielinkirurgialla 31.5.25 kustannuksien hillitsemiseksi ja laadukkaiden palveluiden tasavertaisen saatavuuden mahdollistamiseksi. Radiologian palvelurakennesuunnitelmaa on ajettu aktiivisesti eteenpäin osana koko hyvinvointialueen palveluverkkouudistusta. Hankinnoissa on noudatettu päätösvaltuuksia ja siirretty aktiivisesti tuotteita sopimustuotteiksi. Varautumissuunnitelmat on päivitetty ohjeiden mukaisesti. Omavalvontasuunnitelmat on laadittu toimintayksiköittäin annettujen ohjeiden mukaisesti sovitussa aikataulussa.

Sovitut tuottavuustoimet (mm. jalkautuvien palveluiden vähentäminen, tarvikekulujen karsiminen, hälytystyökorvauksien vähentäminen, lomaraha- ja muut säästövapaat, hoitopaikan valinnan vapauden kustannusten vähentäminen omaa toimintaa tehostamalla) ovat toteutumassa suunnitellusti (tavoite 2,47 M€, 1-8/25 toteuma 2,25 M€). Toimintatuottojen toteuma tammi-elokuun osalta on 65 % ja ennakoi niiden jäävän hieman alle talousarvion. Tämä johtuu ennen kaikkea Sydänkeskuksen HVA välisen myynnin vähentymisestä suurimman YTA-alueemme hyvinvointialueen otaessa sydänkirurgiset palvelut YTA-sopimuksen vastaisesti YTA-alueen ulkopuolelta. Toimintakulut ovat tammi-elokuun toteuman mukaan 66 %. Suurin toteumaprosentti on tarvikkeissa 68 %. Huomioitavaa kuitenkin on, että n. 50 % Sydän- ja Neurokeskuksen leikkaustoiminnasta liittyy HVA väliseen myyntiin. Henkilöstökulut ja palvelujen ostot ovat hieman tasaista tahtia alhaisemmat.

Operatiivinen yksikkö

Hoitoa yli 6 kk odottaneitten määrä jatkaa kesän jälkeen vähenemistään siten, että vuodenvaihteessa hoitotakuujonossa oli n 1200 henkilöä, kun nyt heitä on n 950. Silmätautien jono on jononpurkutoimista huolimatta kylläkin parantunut, mutta edelleen huonolla tolalla. Jonoutumisen taustalla on merkittävältä osin YTA-alueen muiden hyvinvointialueiden kyvyttömyys tuottaa silmätautien palveluita alueellaan YTA sopimuksen mukaisesti. Silmätautien hoidon tarpeen lisääntyminen vaatiikin oman resurssin lisäämistä, mihin on nyt saatu erikoislääkäreiden vakansseja, jotka tullaan täyttämään heti rekrytointitilanteen niin salliessa. Operatiivisen keskuksen toiminnan merkittävä kasvu aiheutuu pääasiassa silmäsairauksien erikoisalalta muiden erikoisalojen toiminnan jatkuessa tasaisemmin entisellä volyymilla.

Gastrokirurgian jono on lyhentynyt hitaasti. Onneksi leikkaussalien henkilöstötilanne on parantunut olennaisesti ja uudet rekrytoidut hoitajat on perehdytetty, jolloin nyt syksyllä olemme voineet lisätä leikkaussalikapasiteettia. Näin jonojen hallinta tulee pehmokirurgisilla aloilla olennaisesti helpottumaan.

Oman toiminnan lisääntyminen aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia, joita ei ole saatu katettua menosäästöillä tai lisätuloilla, mistä aiheutuu merkittävä taloudellinen riski, vaikka tälle vuodelle suunnitellut tuottavuustoimet ovatkin sinänsä hyvin toteutuneet. On kuitenkin katsottu, että hoitotakuun riittämättömästä hoidosta mahdollisesti seuraava uhkasakko on tätäkin suurempi taloudellinen riski. Riski näkyy talouden toteumassa, jossa menomme tulevat ylittymään merkittävästi niin, että käyttökate-ennuste on n 8 miljoonaa euroa alijäämäinen. Alijäämä kuvastaa Operatiivisen keskuksen raamiin työvoimapulan aikana syntynyttä vajetta, mikä näyttää periytyvän myös ensi vuodelle.

Kiireelliseen hoitoon pääsy on hyvällä tasolla kaikilla erikoisaloilla.

Hankinnoissa on noudatettu päätösvaltuuksia ja pyritty aktiivisesti siirtämään tuotteita kilpailutukseen ja sopimustuotteiksi. Kokemuksemme mukaan kilpailutusten ja hankintasopimusten edistäminen on kuitenkin ollut kovin hidasta.

Lääkinnälliset palvelut

Lääkinnällisiin palveluihin kuuluu Hyvinvointialueen apteekki, Lasten ja nuorten keskus, Medisiininen keskus sekä Syöpäkeskus. Toiminnan volyymitavoitteet ovat hyvässä vauhdissa, vuoden 2025 /1-8 kk, yli 3500 hoitojaksoa ja yli 200 000 käyntiä erikoisaloilla. Etäasioinnin määrää on tietoisesti lisätty, ja etäasiointimäärät ovat yli 95 000. Hoitojaksojen pituus on ollut tavoitetta pidempi paikoin aikuispuolella, sillä potilaat eivät ole päässeet riittävän nopeasti jatkohoitopaikkoihin tai kotiin annettaviin palveluihin. Läheteitä on saapunut yli 11000 vuoden 2025 / 1-8 kk aikana. Alueelliset erikoissairaanhoidonpalvelut ovat jatkuneet suunnitelmien mukaisesti. 1-8/2025 toimintatuotot ovat samaa luokkaa kuin vastaavalla ajalla 2024, mutta vain noin 62 % talousarvion tavoitteesta. Hoitotakuussa jonkin verran tai muutamia ylityksiä, eniten gastroenterologiassa 71, mutta teemme PYT toimintaa tilanteen parantamiseksi.

Toimintakulut 1-8/2025 ovat 66 % talousarviosta ja on pysytty siis tavoitteessa, ja 1,4 miljoonaa euroa viime vuoden vastaavasta ajasta pienemmät. Varsinkin materiaalikuluissa on saavutettu merkittävää alentumista tälle vuodelle kilpailutusten ja hankintojen tarkentamisen avulla. Materiaalikuluissa onnistunut lääkekilpailutus ja kliinisten lääketutkimusten lisääminen ovat auttaneet merkittävästi. Vuoden 2024 materiaalikuluihin verrattuna on tänä vuonna mennyt 3,3 miljoonaa euroa vähemmän vastaavana aikana. Henkilöstömenot ovat hieman yli talousarvion (69 % talousarviosta), mihin ovat vaikuttaneet yleinen palkkakehitys ja kesän sijaisten tarve. Palvelujen ostot ovat vuoden 2024 luokkaa, mutta yli talousarvion (71 %), säästöjä on tullut kuitenkin mm elinsiirtotoiminnasta, mutta tilanne voi muuttua nopeastikin. Tuottavuustoimien tavoitteissa on kutakuinkin pysytty, mutta kesäloma-ajat toivat lisää henkilöstömenoja, jotta toiminta voitiin turvata, eikä näiden kohdalla tavoitesäästöt kesällä toteutuneet. Lasten osastojen yhdistämiseen sekä tulkkaukspalveluihin suunnitellut säästöt eivät ole kuitenkaan toteutuneet, tähän syynä myös lasten yhdysosasto kuormittuminen ajoittain tavallista enemmän sekä lisääntynyt tulkkaukspalvelujen tarve. Kokonaisuudessa kuitenkin tuottavuustoimien tavoite on hyvässä vauhdissa, erityisesti Apteekin säästötavoite ylittynyt uusien toimintojen myötä.

Loppuvuonna pyrimme tuottavuusodotusten turvaamiseen ja hoitotakuun säilyttämiseen hyvänä yksikössämme. Toimintakuluissa jatketaan ohjeistettua ja suunniteltua säästämistä.

Mielenterveys ja hyvinvointi

Mielenterveyspalveluissa hoitojaksojen määrä tammi-elokuun ajalla 1 270 jaksoa alittaa vuoden 2024 tammi-elokuun 1 847 jakson. Hoitojaksojen kesto 14,2 vrk ylittää vuoden 2024 keston keskiarvon 11,5 vrk, jolloin potilaiden hoito osastolla on ollut pidempiaikaista. Tämän voi nähdä toivottavana kehityksenä etenkin vaikeaoireisten potilaiden kohdalla. Läheteiden määrä on säilynyt lähes sama verrattuna vuoteen 2024.

Mielenterveyspalveluissa virkalääkäripula on jatkunut edelleen. Tavoitteena vuonna 2025 on vähentää ostopalvelulääkärikustannuksia 1,3 milj. euroa vuoden 2024 toteumaan. Tammi-elokuun

toteuman perusteella kumulatiivinen säästö ostopalvelu- lääkärikustannuksissa on noin 500 000 €, josta koko vuodelle arvioitu säästö noin 750 000 €. Tavoite voi ennusteen mukaan toteutua 60 %:sti.

Omaa palvelutuotantoa pyritään edelleen kehittämään siten, että pystytään vapautumaan ulkoa ostettavista ostopalveluista kuten psykoterapioista, neuropsykiatrisista valmennuksista ja päihdekuntoutuksesta. Vuoden -24 tammi-elokuun toteumaan verrattuna palvelujen ostot ovat 770 000 € pienemmät. Tavoitteesta ollaan jäljessä johtuen nuorisopsykiatrian kuntoutuspalvelujen ostojen lisääntymisestä. Kiinnitämme tähän huomiota.

Mielenterveys- ja päihdepalvelujen palvelurakennemuutos (R5) on nyt käynnistynyt. Tavoitteena on ensisijaisesti selvittää, saavutetaanko potilasprosessin parannusta nykyisellä organisaatorakenteella vai tarvitaanko organisaatiomuutos. Mielenterveyspalveluja tulee tarkastella kaikissa ikäryhmissä lapset, nuoret ja aikuiset.

Omavalvonta ja varautumissuunnitelmat on laadittu ohjeiden mukaisesti.

Akuutti

Vuoden 2025 alusta alkaen palveluyksikkö Akuuttiin on kuulunut kolme toimintayksikköä. Sosiaalihuollon päivystyspalvelut ovat muodostaneet oman toimintayksikkönsä, jonne kuuluvat sosiaali- ja kriisipäivystys sekä turvakotipalvelut. Liikkuvien sairaalapalveluiden toimintayksikköön kuuluu ensihoitopalvelut sekä liikkuva sairaala maaliskuusta 2025 alkaen, kun ikääntyneiden toimialaan kuulunut kotisairaalatoiminta siirtyi osaksi yleisten palveluiden toimialaa ja palveluyksikkö akuuttia. Hanketyön tukemana liikkuvan sairaalan toimintaa on laajennettu pohjoisella toiminta-alueella Pie-lavedelle ja keskisellä alueella Riistavedelle. Toiminnan vakiinnuttamista on haastanut lääkäriresurssin saatavuus toteutettuihin palkkaratkaisuihin liittyen ja kolmesta liikkuvan sairaalan lääkärin virasta on saatu täytettyä toistaiseksi vain yksi.

Liikkuvien sairaalapalveluiden toimintatuotot ovat ennusteen mukaisesti toteutumassa 99 %:sti. Toimintakulut, pääosin henkilöstökulut, ovat ennusteen mukaan ylittymässä 3.4 milj. eurolla (117 %) vuodelle 2025. Syyt ylitykselle ovat moninaiset. Vuodenvaihteen jälkeen ensihoitopalvelun poikkeusluvan mukaisen työajan sopimustulkintaan liittyvien seikkojen vuoksi ensihoitajat työskentelivät noin kuukauden ajan yleistöajan mukaisessa kolmivuorotyössä, joka merkittävästi lisäsi henkilöstökustannuksia. Kuluvalle vuodelle suunnitellut sopeuttamistoimet alue-ensihoidon laajentumisen palvelukonseptimuutoksen yhteydessä on viivästynyt merkittävästi alkuvuoden työaikamuutosten, yt-prosessin pitkittymisen sekä ensihoitopalvelun esihenkilöiden vaihtuvuuden ja resurssien riittämättömyyden vuoksi. Tästä sopeuttamistoimista noin 40 % on saatu toimeenpantua tämän vuoden aikana. Kotisairaalatoiminnan siirtymiseen liittyvä määrärahasiirto ikääntyneiden toimialalta akuuttiin ei kattanut kaikkia siirtyneestä toiminnasta aiheutuvia kustannuksia kuten sijaistyövoiman tarpeita tai hallinnollista työtä. Ensihoitopalvelun organisaatioiden yhdistyessä sekä liikkuvan sairaalan siirtyessä toimintayksikön kustannuspaikkojen rakenne uudistettiin uuden organisaatiokaa-vion mukaiseksi, jolloin kustannusten jakaantumista tileittäin ei ole riittävällä tarkkuudella pystytty seuraamaan asianmukaisten talouden seurantatyökalujen puuttuessa. Vuoden 2025

talousarviopohjasta on suunnitteluvaiheessa puuttuneet kokonaisuudessaan liikkuvaan sairaalaan siirtyneet määrärahat. Sisäisessä tarkastuksessa on tullut esille ensihoidon kelalaskutukseen liittyviä virheellisyyksiä, joiden vuoksi toimintatuottoja on jäänyt kirjaamatta n. 0,2 M€. Korjaavat toimenpiteet tämän osalta on toteutettu syyskuussa 2025.

Päivystyksen toiminnassa kroonistuneet jatkohoitoon siirtymisen haasteet aiheuttavat potilaiden päivystyksessä viettämän ajan epätarkoituksenmukaista pitkittymistä jatkohoitohaasteiden vuoksi, erityisesti peruspalveluiden osastojen paikkojen riittävydestä johtuen. Ongelma korostui erityisesti kesälomien aikana, jolloin KYS-päivystyksen että erityispalveluiden osastoille jouduttiin perustamaan tilapäisesti lisäpaikkoja perusterveydenhuollon osastoille jonottaville potilaille. Tämä on johtanut henkilöstösuunnittelun sekä -resursoinnin haasteisiin ja näyttäytyy merkittävänä, epätarkoituksellisenä kulueränä henkilöstökuluissa ja aiheuttaa riskin henkilöstöbudjetin ylittymiselle.

Sosiaalihuollon päivystyspalveluiden toiminnassa haasteita aiheuttaa sosiaali- ja kriisipäivystyksen kroonisesti niukka henkilöresurssi suhteessa jatkuvasti lisääntyvään tehtävämäärään, joka on seurausta hätäkeskuksen välittämien tehtävien sekä asiakkaiden suorien yhteyden yhteydenottojen lisääntymisestä. Erityisesti ikääntyneisiin sekä lastensuojeluun liittyvät tehtävät ovat olleet kasvussa. Lakisääteisen palvelun turvaamiseksi on jouduttu poissaoloja paikkaamaan omilla työntekijöillä, koska sijaisten saaminen on miltei mahdotonta valtakunnallisestikin. Ylitöiden ja hälytysrahojen vähentämiseen tähtäävät säästöt eivät näyttäisi tästä johtuen toteutuvan täysimääräisinä.

Talouden seuranta toteutuu kuukausittain ja sitä käsitellään palveluyksikön johto- ryhmässä säännöllisesti. Keskeisimmät talousarvioriskit kaikissa akuutin toimintayksiköissä liittyvät henkilöstökuuluihin sekä palveluiden ostojen ylittymiseen liittyen päivystyspalveluiden käyttöön muilla hyvinvointialueilla. Elokuun ennusteen mukaisesti katetasolla akuutin talousarvio näyttää ylittävän n. 4 M€, josta valtaosa selittyy liikkuvien sairaalapalveluiden henkilöstömäärärahan ylittymisellä. Omavaltavonta- ja varautumissuunnitelmat on laadittu ohjeiden mukaisesti.

Mittarit ja tavoitteet

Mittarit	Tilinpäätös 2023	Tilinpäätös 2024	Tavoitetaso 2025	Toteuma 1-8/2025
Ydinyksiköt				
Hoitojaksojen määrä (n)	11 042	10 121	10 000	6 267
Hoitojaksojen kesto (pv)	4,26	4,23	3,00	4,61
Hoitojaksojen (osasto) potilaiden hoitoisuus (HoiQ) HL4-5 %-osuus	58,0 %	62,0 %	60,0 %	61,6 %
PSHVA sisäiset läheteet (n)	4 277	4 054	5 200	2 324
Lyhytjälkihoitoisen (PKL, PÄIKI, 23H) kirurgian osuus (%) leikkauksis	20,6 %	20,4 %	25,0 %	18,8 %
Yli 6 kk Hoidon odotus (n)	1 068	711	0	413
Operatiiviset palvelut				
Hoitojaksojen määrä (n)	10 362	10 475	11 000	6 867
Hoitojaksojen kesto (pv)	3,95	3,95	2,5	4,3
Hoitojaksojen (osasto) potilaiden hoitoisuus (HoiQ) HL4-5 %-osuus				
PSHVA sisäiset läheteet (n)	2 715	3 590	5 100	2 125
Lyhytjälkihoitoisen (PKL, PÄIKI, 23H) kirurgian osuus (%) leikkauksis	66,4 %	67,1 %	70,0 %	62,8 %
Yli 6 kk Hoidon odotus (n)	1101	1 103	0	959
Lääkinnälliset palvelut				
Hoitojaksojen määrä (n)	6 207	5 833	5 000	3832
Hoitojaksojen kesto (pv)	5,35	5,54	3,6	6,1
Hoitojaksojen (osasto) potilaiden hoitoisuus (HoiQ) HL4-5 %-osuus	36,4 %	40,3 %	38,0 %	43,8 %
PSHVA sisäiset läheteet (n)	7 759	7 335	7 100	4072
Yli 6 kk Hoidon odotus (n)	7	19	0	15
Mielenterveys ja hyvinvointi				
Hoitojaksojen määrä (n)	2 064	2 040	2 150	1270
Hoitojaksojen kesto (pv)	8,44	9,58	7,02	14,2
Hoitojaksojen (osasto) potilaiden hoitoisuus (HoiQ) HL4-5 %-osuus			20,4 %	21,7 %
PSHVA sisäiset läheteet (n)	1 389	1 242	1 320	740
Yli 6 kk Hoidon odotus (n)	9	16	0	4
Akuutti				
Hoitojaksojen määrä, päivystysosasto (n)	6 202	4 606	8 000	2461
Hoitojaksojen kesto, päivystysosasto (pv)	2,66	2,52	1	2,6
Hoitojaksojen (osasto) potilaiden hoitoisuus (HoiQ) HL4-5 %-osuus	66,8 %	68,2 %	32,0 %	72,5 %
PSHVA sisäiset läheteet (n)	3958	3506	0	2039

Tuottavuustoimenpiteiden toteutuminen

Toteutumista seurataan erillisellä Excel-taulukolla kuukausittain. Heinäkuun toteumien perusteella erityispalveluiden tuottavuustoimet olisivat toteutumassa yli asetetun vuositavoitteen (-11,6 m€). Säästöä on erityispalveluiden kokonaisuudessa kertynyt heinäkuun loppuun mennessä (1-7/2025) jo -8,2 m€ eli 70,3% vuositavoitteesta, kun tasainen kertymä (1-7/25) olisi 58%. (Elokuun tiedot

eivät ole kaikilta osin vielä päivittyneet, joten toimilinjakohtaista tuottavuustoimenpiteiden kokonaistoteumaa 1-8/25 ei tätä kirjoitettaessa vielä ole käytettävissä.)

Toimilinjat talouden seuranta ja olennaiset poikkeamat talousarvioon

Suhteessa talousarvioon menot 1-8/2025 ovat 67,4 %. Menoluokittain henkilöstömenot (67,1 %) sekä aineet, tarvikkeet ja tavarat (63,3 %) ovat TA mukaisella tasolla, palvelujen ostoissa hiukan ylitystä (72,2 %). Tulojen osalta ulkohyvinvointialuemyynti on lähes tavoitteessaan talousarvioon verrattuna (62,0 %), ja se on kasvanut edellisen vuoden vastaavaan aikaan verrattuna n 1,3 milj. euroa (+2,12 %). Asiakasmaksuissa ollaan yli tavoitteen (68,1 %) verrattuna talousarvioon, todennäköisesti johtuen asiakasmaksujen korotuksista ja tulokehitys tulee tasoittumaan maksukattojen täyttymisen myötä vuoden kuluessa.

Toimilinjat toimenpiteet talousarvion pitävyyden varmistamiseksi

Erityispalveluiden käyttösuunnitelma on hyväksytty yleisten palveluiden lautakunnassa 16.1.2025, jonka jälkeen on käynnistetty käyttösuunnitelmassa kuvatut konkreettiset toimenpiteet. Tarvittaessa käyttösuunnitelmaan esitetään muutoksia. Tuottavuustoimenpiteitä on tehty laajasti ja niitä seurataan kuukausittain, toteumassa 1-7/2025 ollaan yli tavoitteen (kts edellä).

Sisäisen valvonnan toteutuminen toimilinjalla

Palveluyksiköiden talouden seuranta toteutuu säännöllisesti kuukausittain ja toteumaa käsitellään palveluyksiköiden sekä palvelualueen johtoryhmissä. Toimintaan liittyviä riskejä seurataan mm. Laatuportti -ilmoitusten kautta. Henkilöstö- ja hankintapäätökset tehdään hallintosäännön mukaisesti.

Yleiset palvelut, talousarvion toteutuminen 1-8/2025

YLEISET PALVELUT SITOVAT TAVOITTEET, 1000 €	Tot. 1-8/2024	Tilinpäätös 2024	Alkuperäinen TA2025	Muutettu TA2025	Tot. 1-8/2025	Tot.-%
Toimintatuotot	101 390	156 904	163 816	167 816	106 960	63,7
Valmistus omaan käyttöön	0	0	0	0	35	
Toimintakulut	-433 808	-657 096	-668 869	-666 052	-442 022	66,4
Toimintakate	-332 418	-500 192	-505 053	-498 236	-335 027	67,2

Talouden toteumassa 1-8/2025 toimintakulut (66,4%) ovat TA mukaisella tasolla. Toimintatuotoissa ollaan hiukan alle tavoitteen (63,7%) mutta kuitenkin yli 5me yli vuoden 2024 tilinpäätöksen tuotto-tason vastaavalla (tammi-elokuu) ajanjaksolla.